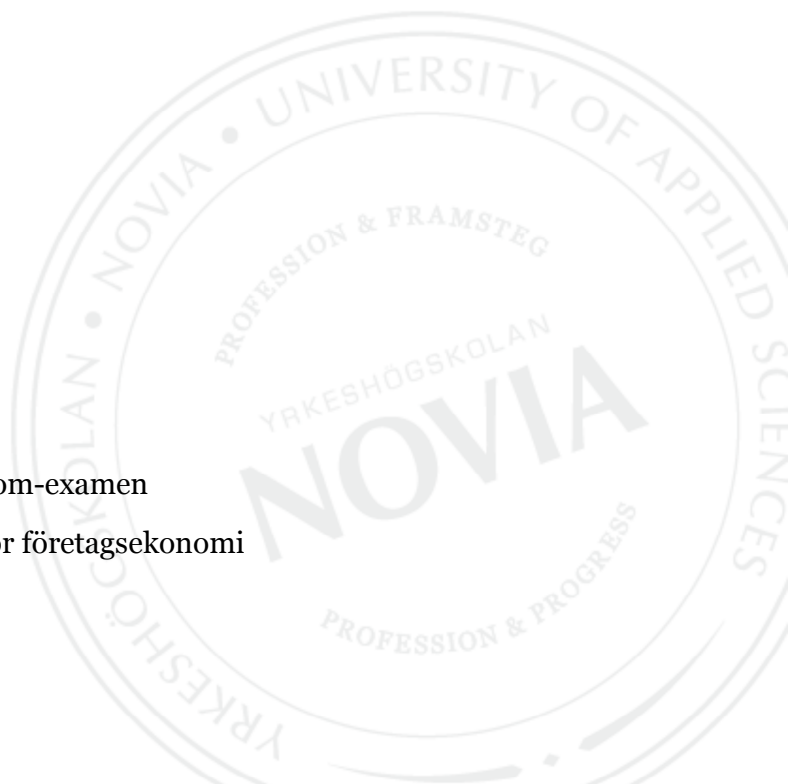

Elektroniska fakturor – ur småföretagarens synvinkel

Jon Suominen

Examensarbete för tradenom-examen
Utbildningsprogrammet för företagsekonomi
Raseborg 2012

EXAMENSARBETE

Författare: Jon Suominen

Utbildningsprogram och ort: Up för företagsekonomi, Raseborg

Inriktning/alternativ/Fördjupning: Redovisning

Handledare: Ann-Christine Forsell, Inger Tallgård

Titel:

Elektroniska fakturor – ur småföretagarens synvinkel

Datum 19.2.2012

Sidantal 33

Bilagor 1

Sammanfattning

Detta examensarbete behandlar elektronisk fakturering, med betoning på småföretagare och hur de upplever ibruktandet av elektroniska fakturor och främst nätfakturor. Arbetet behandlar digital ekonomiförvaltning i allmänhet och fördjupar sig i elektronisk fakturering.

Syftet med arbetet var att få en bättre inblick i vad elektroniska fakturor är och hur småföretagare förhåller sig till dem och övergången från konventionella fakturor till elektroniska.

Som källmaterial har främst inhemska Webbkällor och litteratur inom området använts. Undersökningen baseras på en kvalitativ intervju med en sakkunnig inom branschen. Den intressantaste frågeställningen gäller ifall problemen med elektronisk fakturering beror på verkliga problem- eller enbart är ett attitydproblem.

Resultaten visar att attitydproblemen, till följd av bristfälligt informationsflöde från bankerna och tjänsteleverantörerna i samband med en låg kunskapsnivå inom ämnet är det största problemet för småföretagare.

Språk: Svenska Nyckelord: elektronisk faktura, nätfaktura, e-faktura, digital ekonomiförvaltning, småföretagare

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Jon Suominen

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Liiketalous, Raasepori

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Laskentatoimi

Ohjaajat: Ann-Christine Forsell, Inger Tallgård

Nimike:

Sähköinen laskutus – pienyrittäjän näkökulmasta

Päivämäärä 19.2.2012

Sivumäärä 33

Liitteet 1

Tiivistelmä

Tämä opinnäytetyö käsittelee sähköistä laskutusta pienyrittäjien näkökulmasta ja myös siitä, miten he kokevat sähköisten laskujen käyttöönoton. Tässä työssä perehdytään digitaaliseen taloushallintoon ja syvennytään sähköiseen laskutukseen.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on saada parempi käsitys siitä, mitä sähköinen laskutus on ja miten pienyrittäjät kokevat siirtymisen paperilaskuista sähköisiin. Lähdeaineistona on käytetty kotimaisia Internet-lähteitä sekä kirjallisia lähteitä.

Tutkimus on tehty kvalitatiivisena haastatteluna alan asiantuntijan kanssa. Tutkimus keskittyy siihen ovatko sähköisen laskutuksen ongelmat todellisia vai asenteesta johtuvia.

Tulokset osoittavat että pienyrittäjien ongelmat johtuvat enimmäkseen asenteista. Ongelmat ovat kehkeytyneet pankkien ja palveluntarjoajien heikosta tiedonkulusta, sekä pienyrittäjien heikosta tietotasosta.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: sähköinen laskutus, verkkolasku, e-lasku, digitaalinen taloushallinto, pienyrittäjä

BACHELOR'S THESIS

Author: Jon Suominen

Degree Programme: Business Administration

Specialization: Accounting

Supervisors: Ann-Christine Forsell, Inger Tallgård

Title: Electronic Invoicing for Small Entrepreneurs / Elektroniska fakturor – ur småföretagarens synvinkel

Date 19 February 2012

Number of pages 33

Appendices 1

Summary

This study is about electronic invoicing with the emphasis on small entrepreneurs and their experiences of them. The study deals with digital financial management and deepens in electronic invoicing.

The purpose of this study is to get a better insight into electronic invoicing and how small entrepreneurs act on them and on the transition from paper invoices to electronic ones. Domestic web and other literary sources are used as reference material.

An interview with an expert has been made for the survey. The survey concentrates on the facts about electronic invoicing and the changeover from the paper invoices. The survey considers whether the problems with electronic invoicing are either about attitudes or real problems.

The results show that the problems are mostly about attitudes. The problems are a consequence of the bad flow of information from the service providers and the banks.

Language: Swedish

Key words: electronic invoice, elinvoice, digital financial administration, small entrepreneurs

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Problemformulering.....	1
1.2	Syfte.....	1
1.3	Forskningsfrågor.....	2
1.4	Hypoteser.....	2
1.5	Teori.....	2
1.6	Avgränsningar.....	3
2	Digital ekonomiförvaltning.....	3
2.1	Inköpsfakturer.....	4
2.2	Försäljningsfakturer.....	5
2.3	Rese- och kostnadsersättningar.....	6
2.4	Betalningsförmedling och kassa.....	6
2.5	Huvudbokföring.....	7
2.6	Rapporteringsprocessen.....	8
2.7	Elektronisk arkivering.....	8
2.8	Digital ekonomiförvaltning avslutningsvis.....	9
3	Olika typer av elektroniska fakturer.....	11
3.1	Nätfaktura.....	11
3.1.1	Finvoice, eInvoice och TEAPPS.....	11
3.1.2	E-faktura.....	12
3.2	Övriga elektroniska faktureringsformat; EDI, iPost och e-post faktura.....	12
3.3	Skillnader i begrepp.....	13
3.4	Nätfakturer inom den offentliga sektorn.....	14
4	Orsaker till användning av nätfakturer.....	14
4.1	SEPA.....	14
4.2	Fördröjningar av ibruktagandet av nätfakturer.....	15
4.3	Programvara för elektronisk fakturering.....	16
4.4	Ibruktagande och användning av nätfakturer.....	18
4.5	Sekretess.....	19
4.6	Ekologiska aspekter.....	20
5	Undersökning.....	21
5.1	Utformning av intervjun.....	21
6	Resultat.....	21
7	Analys.....	25
8	Slutdiskussion.....	28
	Källförteckning.....	31

1 Inledning

Fakturor är en tråkig del av vår allas vardag. Vi betalar för allt vi konsumerar, och en stor del av de betalningarna sker via fakturor. Konventionellt används pappersfakturor, men de kommer antagligen snart att gå till historien.

Elektroniska fakturor och nätfakturor har introducerats i Finland för en relativt kort tid sedan, och håller nu sakta på att överta den traditionella pappersfakturans roll. Såväl olika organisationer som kunder har börjat använda sig av de nya faktureringsätten som hela tiden vinner större popularitet. En del företag föredrar och favoriserar nätfakturor framom pappersfakturor, vilket bidrar till användningen. De nya nätbaserade fakturorna har såväl fördelar som nackdelar. I mitt arbete kommer jag att ta upp dessa ur småföretagarens synvinkel. Jag vill utförligt reda ut vad de nätbaserade fakturorna innebär för småföretagare, för att sedan kunna fråga hur företagarna själva upplever dem.

1.1 Problemformulering

Min undersökning går ut på att utreda hur småföretagare förhåller sig till elektroniska fakturor. De elektroniska fakturorna har nått en stor popularitet under de senaste åren framförallt bland större företag. Inom kort kommer elektroniska fakturor, och framför allt nätfakturor antagligen att bli vardag för alla företag, vilket betyder att de redan nu engagerar en del småföretag. För småföretagare kommer det här att innebära förändringar i varierande grad.

I mitt arbete vill jag undersöka hur småföretagare förhåller sig till övergången från konventionella fakturor till elektroniska fakturor. Förändringen för med sig både fördelar och nackdelar, jag försöker ta reda på om företagare förstår vad det nya systemet innebär och hur de är förberedda på det.

1.2 Syfte

Syftet med mitt arbete är att utreda småföretagares syn på elektroniska fakturor. Mitt intresse för ämnet har uppstått via min egen arbetsplats, och de problem som uppstått kring hur vi där skall hantera nätfakturor. Problemen berör säkert inte bara mig och min arbetsplats. Därför vill jag utreda i vilken omfattning andra småföretagare känner till elektroniska fakturor och hur de känner för att börja använda sig av dem. Jag vill grundligt

beskriva vad elektroniska fakturor är, hur de fungerar och framförallt vad som behövs för att kunna använda sig av dem.

1.3 Forskningsfrågor

Utgående från problemformuleringen och syftet med mitt arbete har jag valt att poängtera följande forskningsfrågor i mitt arbete:

- Vilken kunskap har småföretagare om elektroniska fakturor?
- Hur förhåller sig småföretagare till elektroniska fakturor?
- Vilka för- och nackdelar ser småföretagare med elektroniska fakturor?
- Hur stora förändringar innebär användningen av elektroniska fakturor för småföretagare?

1.4 Hypoteser

Eftersom jag riktar mig främst till småföretagare och vill utreda vad de tycker om elektroniska fakturor förväntar jag mig ingen positiv respons på en förändring som kan skapa kostnader för företagaren. Jag hoppas trots allt att småföretagare också skall kunna se nyttan med elektroniska fakturor. Jag antar att responsen kommer att variera beroende på vilken bransch företagarna är verksamma i, eftersom nätbaserade fakturor kräver IT-kunnande vilket kommer mer eller mindre naturligt i en del branscher. Mina hypoteser är att flere företagare kommer att försöka fördröja ibruktandet av elektroniska fakturor så länge de kan.

1.5 Teori

I min teoridel beskrivs vad elektroniska fakturor är och hur de fungerar, vilka alternativ företag har för att använda sig av elektroniska fakturor och vad som krävs för att kunna ta dem i bruk. Flere företag och banker erbjuder fakturerings tjänster för andra företag, hur fungerar de elektroniska fakturorna då de skickas av en andra part? Jag behandlar även elektronisk ekonomiförvaltning i allmänhet för att få en bättre inblick i vad det betyder som helhet och hur elektronisk fakturering fungerar som delområde tillsammans med de övriga modulerna.

1.6 Avgränsningar

Eftersom jag valt att studera elektroniska fakturor ur småföretagares synvinkel, har jag valt att definiera ”småföretagare” som företag, som oberoende av bolagsform sysselsätter högst två personer.

2 Digital ekonomiförvaltning

Digital, eller s.k. elektronisk ekonomiförvaltning har existerat i Finland i drygt tio år. Begreppet används med varierande betydelse i olika källor och används ofta parallellt med papperslös bokföring, vilket inte överensstämmer med den korrekta betydelsen. Ekonomiförvaltning som term används ofta i litteratur angående redovisning och bokföring, trots att begreppet sällan får någon klar förklaring. Enligt Lahti & Salminen (2008) innebär ekonomiförvaltning ett system med vilket en organisation kan övervaka ekonomiska händelser så att den kan rapportera om sin verksamhet till intressentgrupperna. Med dessa utgångspunkter kan ekonomiförvaltning delas upp i två sektioner; externt informationsflöde för redovisningen och internt informationsflöde för ledningen. Merparten av organisationens ekonomiförvaltning består vanligtvis av fakturor, försäljningsfakturor till kunder och inköpsfakturor till organisationen för köpta tjänster och varor. Den externa delen levererar informationen vidare till intressentgrupperna utanför organisationens direkta verksamhet, t.ex. ägare, myndigheter, kunder o.s.v. Kraven på att digitalisera ekonomiförvaltningen kommer allt oftare från utsidan av organisationen, d.v.s. kunder och samarbetspartners som begär enklare behandling av fakturor. Den interna delen strävar efter att ta fram den ekonomiska information som organisationens ledning behöver. Ur en annan synpunkt innebär ekonomiförvaltning ett sammanhängande system av ett flertal olika komponenter som arbetar för ett utsatt mål, att ta fram den information som behövs. Digital ekonomiförvaltning går lättare att se genom att dela upp den i flere mindre delar; inköpsfakturor, försäljningsfakturor, rese- och kostnadsersättningar, betalningsförmedling och kassa, bokföring av bruksavgifter, huvudbokföring, rapporteringsprocessen, arkivering och kontroller. (Lahti & Salminen, 2008, s.13 - 27; Kurki m.fl., 2011, s. 18).

Eftersom det här examensarbetet främst är vinklat att beröra småföretagare, kommer jag enbart att beakta sådana processer inom den digitala ekonomiförvaltningen som har relevans för små och medelstora företag.

2.1 Inköpsfakturer

Den största ekonomiska fördelen i och med användning av elektroniska fakturer är den inbesparade arbetstiden. Av alla de fakturer som skickas i Finland i dagsläget skickas enbart 10 % som nätfakturer (procentantalets källa från 2008). Av de resterande fakturorna behandlas en del i något annat elektroniskt format, men andelen pappersfakturer är fortfarande betydligt större. Hanteringen av inköpsfakturer är vanligtvis den process som upptar mest tid och resurser i en organisations ekonomiavdelning. Genom effektivisering och automatisering av den här processen kan man skapa den största nyttan jämfört med andra liknande processer. I bästa fall kan inbesparingen av tid (och därmed pengar) komma upp till 90 %. En inköpsfaktura skapar olika arbetsskedan från att den tas emot till att den betalas, noteras i bokföringen och arkiveras. Ifall ett inköp föranleds av en planerad anskaffning kan den kommande fakturan förorsaka arbete redan innan den är utskriven, och bör bearbetas. Problemen med hanteringen av en konventionell pappersfaktura är bland annat långsamhet, försvunna papper och manuella arbetsskedan. Detta medför onödig kopiering och onödigt långsamma arbetsskedan inom organisationen. Genom inköpsfakturornas automatisering försnabbar man omloppet av fakturan och förbättrar kontrollen. I och med automatisering och ibruktagande av elektronisk fakturering kan databaser tillämpas och anpassas för organisationens specifika behov. (Lahti & Salminen, 2008, s. 48 – 60; Kurki m.fl., 2011, s. 25 - 26).

Inköpsfakturan uppnår vanligtvis bästa kostnadseffektivitet som nätfaktura. Nätfakturan överför fakturans innehåll elektroniskt för automatisk behandling samt en bild av den ursprungliga fakturan för godkännande och arkivering. Vid elektronisk behandling av en faktura försvinner det manuella inmatningsarbetet och därmed reduceras risken för mänskliga fel. Ifall organisationen har tagit i bruk nätfakturering bör alla samarbetsparter uppmuntras att skicka fakturorna över nätet, eftersom inbesparingen blir större och effektiviteten ökar allt eftersom volymerna av nätfakturer blir större. Olika organisationer behandlar inköpsfakturer på olika sätt, beroende på organisationens storlek, uppdelning och hur ekonomiavdelningen samverkar med den övriga organisationen. Nätfakturornas fördel kommer här i form av den automatiserade behandlingen som kan tillämpas och optimeras för varje organisation skilt. Olika studier visar olika storlekar på inbesparingen av nätfakturer. Grafen visar ett exempelföretags besparing av tid och pengar. (Lahti & Salminen, 2008, s. 48 – 71; Kurki m.fl., 2011, s. 25 - 26).

Hanteringsfas	Pappersfaktura – Tid (min)	Nätfaktura – Tid (min)
Öppnande av post	1	
Datering / Stämplande	1	
Kopiering	1	
Arkivering av kopian (alfabetisk)	1	
Granskning och Kontering	2	
Inmatning i inköpsreskontra	2	
Granskning av fakturans riktighet	1	1
Godkännande	2	1
Kontering i IT-program	1,5	
Godkännande för betalning	0,5	
Arkivering av fakturan (numerisk)	1	
In-house-postning inom företaget	10	
Felsökning och hantering (10% av fakturor)	2	1
SUMMA	26	3
---	---	---
Kostnad av en arbetstimme	34€	
Kostnad av en arbetsminut	0,6€	
Kostnad för hantering av faktura	14,57€	1,68€
Inbesparing / faktura		12,89€
Inbesparing i procent		88,5%

(Lahti & Salminen s. 59 Citerat från Salmi-Vahtera, Internet and EDI in Effective Accounting.)

Grafen visar ett idealförhållande, där fakturans behandling är helautomatiserad. En del av de i grafen automatiserade processerna kan behöva behandlas skilt för sig, som t.ex. konteringen av en faktura.

2.2 Försäljningsfakturor

Faktureringen är en viktig process för organisationen. Faktureringen får inte vara felaktig eller fördröjas, eftersom hela organisationens verksamhet kan försvåras vid en svag likviditetsställning. Fakturorna är synliga för organisationen kunder och samarbetsparter, alltså är fakturorna en del av företagets image och kundservice. Försäljningsfakturans process inleds då fakturan skrivs och avslutas då betalningen bokförts och noterats i reskontran. Faktureringsprocessen kan föranledas av en order som bildar den kommande fakturan. Orsaken till det långsamma ibruktandet av nätfakturor kan delvis vara försäljningsfakturorna. Oberoende av om fakturan skickas i pappersformat eller som nätfaktura är kostnaderna för fakturan ungefär lika stora. Själva arbetet med att skapa

fakturan är lika stort och kostnadskrävande oberoende av faktureringsform. Nätfakturan kan skapa marginella inbesparingar, och även då först vid stora volymer fakturor. Inbesparingarna kommer av enkla kostnader som frimärken och papperskostnader. För ett litet eller mellanstort företag kan övergången till nätfakturor rentav bli lika kostsam som den konventionella fakturan, eftersom faktureringen vanligtvis sker som en bisyssla för en medarbetare med andra uppgifter. Som fördelar med elektroniska försäljningsfakturor kan ses en reducerad mängd fel och misstag, inbesparingar i kontorsmaterial och postning, snabbhet, bättre kundbetjäning, kortare omloppstid för fakturan samt en bättre image för företaget. En automatisering av försäljningsfakturorna går även att tillämpa i försäljningsreskontran vilket innebär indirekta inbesparingar i form av färre arbetsskeden och inbesparad arbetstid. För att elektroniska fakturor, och framförallt nätfakturor skall kunna bli mer allmänna borde företag sträva efter att skicka försäljningsfakturorna över nätet. (Lahti & Salminen, 2008, s. 73 – 92; Kurki m.fl., 2011, s. 23 - 24).

2.3 Rese- och kostnadsersättningar

Reseersättningar uppstår då en medarbetare i organisationen är tvungen att resa någonstans och är berättigad till ersättningar för resan. Kostnader i den här betydelsen uppstår då en medarbetare förorsakar små kostnader som t.ex. övernattningar och möten. För större organisationer med stort antal resor och kostnader för dem finns särskilda system för hela processen. I systemet kan det ingå olika delområden för reseplanen, godkännandet av ersättningen, överföring till bokföring samt arkivering och rapportering. Rese- och kostnadsersättningarna går att bygga upp som en del av ett automatiserat digitalt ekonomiförvaltningssystem. (Lahti & Salminen, 2008, s. 93 – 108).

2.4 Betalningsförmedling och kassa

De finska systemen för betalningsförmedling anses vara de bästa och mest utvecklade i världen. Det finländska betalningsbeteendet överlag är snabbt, och systemen vi använder oss av är av de snabbaste i världen. De finländska bankerna har redan tidigare utgått från olika gemensamma standarder för att minimera fel i betalningarna. Standardiseringen har till stor del bidragit till automatiserandet av ekonomiförvaltningen. I och med SEPA - ”Single Euro Payments Area” (Stycke 4.1 SEPA) har betalningarnas standardisering spridit sig internationellt. Betalningsförmedling innebär informationsflöde mellan banker och företag samt behandling av informationen i ekonomiförvaltningssystem. Utgående

betalningshändelser skapas i företagets system och skickas till banken, så att banken kan behandla informationen och överföra pengar från kontot utgående från uppgifterna. Inkommande händelser samlas i banken, överförs till företaget i form av kontoutdrag och referensuppgifter så att företaget kan godkänna dem mot reskontra och bokföring. Inom företagen går betalningar och kassa att behandla med särskilda Banking-moduler eller sk. Middleware-program som delar av ekonomiförvaltningssystem. Programmen går att integrera i större helheter av ekonomiförvaltningen som överför informationen till andra moduler, som reskontrorna och bokföringen. Bankernas egna program har fördelen att uppdateras hastigt då bankerna gör förändringar i systemen. Nackdelen med ett eget system åtskilt från den övriga ekonomiförvaltningen är det manuella överföringsarbetet från banksystemet till de övriga delarna av ekonomiförvaltningsprogrammet.

Utgående betalningstrafik bildas vanligtvis av betalning av fakturor, utbetalning av rese- och kostnadsersättningar, utbetalning av löner och utbetalning av skatter samt andra arbetsgivaravgifter. Inkommande betalningstrafik bildas av försäljningsfakturornas betalning, kontantförsäljningens avräkning samt avräkningar av bank- och kreditkort.

Kontoutdrag bildar en hel del manuellt arbete då de granskas mot bokföringen. Elektroniska system för betalningstrafik har en option för en automatisk granskning av kontoutdrag i bokföringen. Systemet överför informationen om betalningarna till olika delar av ekonomiförvaltningssystemet, t.ex. fakturorna granskas i reskontran och bokföringen. Transaktionerna kontrolleras antingen med bankens transaktionskoder eller med andra system som referensnummer eller betalarens namn.

Kassaförsäljning är betydligt svårare att granska, på grund av den betydligt större risken för missbruk och mänskliga fel. En första granskning görs då kassan räknas och jämförs mot kassarapporterna. Efter att kassans innehåll levererats till banken räknas innehållet på nytt innan det förs vidare in på kontot. Kassagranskningar kan även automatiseras i den mån, att försäljningsrapporterna överförs elektroniskt till reskontra och bokföring. Granskningen sker automatiskt då banken överför kassan till kontot. (Lahti & Salminen, 2008, s. 109 – 122).

2.5 Huvudbokföring

De olika delområdena av ekonomiförvaltningen som nämnts ovan kan kallas delbokföring, eftersom de behandlas skilt för att den information som produceras i de enskilda delområdena kan ha olika intressegrupper. Alla delområden länkas direkt till

huvudbokföringen, trots att de enskilt skapar rapporter och informationsflöden som även riktas till intressegrupperna. Huvudbokföringen kan skapas av bland annat följande delbokföringar: inköpsreskontra, försäljningsreskontra, hantering av reseräkningar, betalningsförmedling, låne- och depositionsreskontra, lönebokföring, anläggningstillgångsregister samt lagerbokföring.

Bokföringens grunduppgifter är grundläggande information som hela bokföringen bygger vidare på. Uppgifterna måste övervägas noggrant, eftersom bokföringsuppgifterna kommer att byggas vidare och tillämpas på dessa. Grunduppgifterna består av räkenskapsperioden, olika typer av verifikat, företagsnummer, kontoplan, internredovisningens nivåer samt mervärdesskatttekoder.

Bokföringsverifikat är ett dokument som klargör en affärshändelse och förvaras i samband med bokföringstransaktionen. Verifikatet kan finnas i pappersform eller elektroniskt. Verifikaten har traditionellt skött manuellt, vilket framförallt i större företag förorsakar en hel del arbete. Verifikaten kan även automatiseras för att spara tid. Automatiseringen i sin enklaste form är Excel-tabeller, vilket möjliggör snabb digital arkivering samt kopiering av verifikaten. (Lahti & Salminen, 2008, s. 127 – 146; Kurki m.fl., 2011, s. 19).

2.6 Rapporteringsprocessen

Ekonomiförvaltningens rapportering kan delas in i två delar; extern och intern rapportering. Extern rapportering inkluderar de lagstadgade rapporter som krävs av ett företag. De externa rapporterna baserar sig vanligtvis på olika bokföringskontos händelser, som t.ex. resultat- och balansrapporter. Mervärdesbeskattningen utgår från externa rapporter. Rapporterna kan riktas till olika myndigheter som skatteverket eller tullen. Skatteverket har redan i flere år strävat efter att få information från företagen i elektroniskt format. Ofta är det också fördelaktigare att rapportera elektroniskt till skatteverket, en motsvarande rapport kan ofta lämnas in senare i elektroniskt format än i pappersformat. (Lahti & Salminen, 2008, s. 147 – 153; Kurki m.fl., 2011, s. 20 - 22).

2.7 Elektronisk arkivering

En av fördelarna med elektronisk fakturering är den bidragande effekten i form av elektronisk arkivering. Olika organisationer har ett stort behov av att arkivera olika verifikat och dokument. Bokföringslagen kräver att bokföringsmaterial skall bevaras i tio år och övriga verifikat om affärstransaktioner skall lagras i sex år. Konventionell

arkivering, papper i mappar i hyllor innebär kostnader som man ofta inte räknar med. Kostnaderna uppstår av utskrifter, kontorsmaterial och framförallt lagringsutrymme. Beroende på organisationens verksamhetsområde bildar arkivet en varierande mängd papper som måste sparas i flere år.

Bokföringslagen kräver alltså att dokument och verifikat bör arkiveras, däremot finns det alternativ till hur arkiveringen sker. Fördelarna med elektronisk arkivering är den snabba tillgängligheten till arkivet, snabb informationssökning, möjlighet till automation för olika slags rapportering samt det lilla behovet av fysiskt arkiveringsutrymme. Under räkenskapsperioden kan informationen sparas i datorer, vanligtvis som filer i ekonomiförvaltningsprogram. Om arkiveringen sköts helt elektroniskt bör verifikaten och dokumenten sparas dubbelt på två olika enheter, för att minimera risken av försvinnande. Under räkenskapsperioden bör verifikaten förvaras på två separata medel, ett av dessa kan vara datorns hårddisk. Vid slutet av räkenskapsperioden bör materialet antingen skrivas ut eller flyttas över till en elektronisk förvaringsform där informationen inte går att redigera efteråt. Elektroniska arkiv har en stor fördel genom att de kan automatiseras, d.v.s. materialet går att ordna upp enligt olika parametrar, medan sammanhörande material ändå är länkat ihop med varandra. Efter räkenskapsperioden bör verifikaten fortfarande arkiveras dubbelt, och så att de inte går att ändra på längre. Vanligtvis är de olika dokumenten och verifikaten sparade i olika adb-program eller olika delar av ett gemensamt ekonomiförvaltningsprogram. Vid arkivering samlas informationen ihop och matas in i ett sammanhängande arkiveringssystem. Ett flertal företag erbjuder elektroniska arkiveringstjänster för andra organisationer. Till exempel erbjuder en del av nätfaktureringsoperatörerna elektronisk arkivering som en tilläggstjänst till fakturorna. Arkivet kan i så fall omfatta enbart fakturorna som passerar genom tjänsten, eller ha en option på att ta hand om hela organisationens arkiv. Fördelen med en Webb-baserad arkivering är den lätta tillgängligheten från vilken som helst dator med internetuppkoppling. (Lahti & Salminen, 2008, s. 91, 167 – 171; Kurki m.fl., 2011, s. 20 – 21; 30.12.1997/1336 § 8 mom. 2).

2.8 Digital ekonomiförvaltning avslutningsvis

Digital ekonomiförvaltning som helhet är ett koncept för stora organisationer, med verkliga behov av automatisering och effektivisering av de ekonomiska processerna. Digital ekonomiförvaltning strävar efter att skapa en genomgående kedja inom en organisations ekonomiförvaltning som med hjälp av informationsbehandling och teknologi minimerar

och frångår onödiga hanteringsfaser. I en renodlad form kan digital ekonomiförvaltning skapa verkligt stora inbesparingar för organisationen, främst genom inbesparad arbetstid i de olika arbetsmomenten. Digitaliseringen skapar även stora fördelar för organisationsledningen, eftersom automatisering möjliggör snabbare och mer specialiserad rapportering för alla intressentgrupper. För små och medelstora företag innebär digital ekonomiförvaltning närmast en effektivisering av enskilda delområden av ekonomiförvaltningen, som för företaget i fråga kan innebära lättare arbetsmängd. Ett litet eller medelstort företag har knappast behov av digitalisering i alla ovannämnda delar av ekonomiförvaltningen om de över huvudtaget berörs av de olika delområdena. Den kanske största fördelen för småföretagare är nätfaktureringen, som i början kan skapa investeringar och besvär, men på sikt innebär inbesparingar.

Övergång till nätfakturering innebär inte i sig att organisationen har övergått till digital ekonomiförvaltning. Nätfaktureringen kommer till sin rätt då den används som en delmodul av elektronisk ekonomiförvaltning. Nätfaktureringen går att sköta helmanuellt, men först då den blir en del av ett automatiserat system kan man tala om digital ekonomiförvaltning. För små- och medelstora företag finns ett flertal olika lösningar för olika nivåer av digital ekonomiförvaltning. I stället för att införskaffa egna adb-system kan ekonomiförvaltningsprogrammen antingen helt eller delvis användas som köptjänster av andra företag. På vår marknad finns i dagens läge företag som erbjuder olika varianter av ekonomiförvaltningsprogram, inriktade på specifika branscher, eller mer allmänt fungerande lösningar som går att optimera för en specifik organisations bruk. Bland annat erbjuder en del av nätfaktureringssoperatörerna tjänster utöver enbart faktureringsmodulerna. En del bokföringsbyråer erbjuder även nätbaserade tjänster som går att optimera för kundens bruk. Fördelarna med att använda en annan organisations nätbaserade produkter är till exempel den lätta tillgången till informationen från vilken som helst dator med Internetuppkoppling samt att de företag som erbjuder dylika tjänster tar hand om datasekretessen. Genom enhetliga automatiserade system kan t.ex. nätfaktureror behandlas automatiskt direkt i bokföringen och reskontran. I sin enklaste form kräver digital ekonomiförvaltning en dator, en Internetuppkoppling och ett avtal med ett företag som levererar tjänsten. (Lahti & Salminen, 2008, s. 183; Kurki m.fl., 2011, s. 18).

3 Olika typer av elektroniska fakturor

I dagens läge finns det ett flertal olika system för elektronisk fakturering. Med en elektronisk faktura avser jag en faktura som inte sänds konventionellt i pappersformat. Elektroniska banktjänster har erbjudits till såväl företag som konsumenter sen 80-talet. Nätfakturor är däremot ett nytt koncept som introducerats nyligen för både organisationer och konsumenter. Elektroniska fakturor möjliggör komplett digital överföring av en faktura mellan två parter, eller en lösning där fakturan sänds digitalt till en operatör som sänder fakturan vidare till den andra parten i pappersformat om elektronisk överföring inte är möjligt. (Tieke, 2005; FC, 2010b; Itella 2010a).

3.1 Nätfaktura

Nätfakturering är ett allmänt begrepp som innebär elektronisk överföring av faktureringsuppgifter från säljaren till köparen. En nätfaktura är en automatisk faktura som överförs från säljarens adb-system till köparens adb-system för automatisk hantering. Nätfakturan överförs elektroniskt men kan hanteras och ser ut som en konventionell pappersfaktura i adb-program. Såväl organisationer som konsumenter kan vara mottagare till nätfakturor. Utvecklingscentralen för Informationssamhälle TIEKE rf uppehåller ett nationellt register för organisationer som sänder och/eller mottar nätfakturor samt för banker och operatörer som levererar nätfakturor. Registret innehåller uppgifter om företaget samt ett elektroniskt signum, ”en adress” för nätfakturor. I Finland sänds nätfakturor i tre olika format, Finvoice, eInvoice och TEAPPS. (Tieke, 2005; Tieke 2010b; FC, 2010b).

3.1.1 Finvoice, eInvoice och TEAPPS

Finansbranschens centralförbund i Finland har definierat Finvoice som en typ av nätfaktura. Bankerna i Finland har gemensamt utarbetat en standard för automatisk nätfaktura och framför allt framställningen av den, samt ett system för överföring av fakturan. Finvoice går att jämföra till exempel med bankgiro och kontoutdrag som dokument, vilka även har fastställda standarder skapade av bankerna. Finvoice-fakturor lämpar sig för både organisationer och konsumenter. Fakturor i Finvoice överförs från en organisation till en annan eller till konsumenten via banker eller operatörer eller både och. Nätfaktureringsoperatörer är företag som erbjuder fakturerings tjänster, ofta i samband med en mer omfattande programvara i ekonomiförvaltning. Finvoice är alltså den finska

framställningen av nätfakturer, som används parallellt med eInvoice som är ett motsvarande system skapat gemensamt inom Norden. TEAPPS används främst mellan nätfaktureringsoperatörerna. Nätfakturerna som rör sig mellan bankerna använder i huvudsak Finvoice medan trafiken mellan organisationernas adb-system och operatörerna kan använda sig av eInvoice. Informationen som levereras av de olika systemen är den samma och kompatibel med andra system. (Tieke, 2005; Itella, 2010a).

3.1.2 E-faktura

E-fakturer är nätbaserade fakturer för konsumenter. Systemet introducerades i Finland år 2007. Fakturerna levereras från organisationens operatör eller bank till konsumentens bank. E-fakturerna för konsumenter används enbart i bankernas nätbanker för att garantera sekretess. I Finland använder sig redan två tredjedelar av befolkningen av nätbanker, vilket underlättar ibruktagandet av e-fakturer. Fakturan levereras elektroniskt till nätbanken och innehåller precis samma information som den konventionella fakturan. Fördelar med e-fakturan är den reducerade mängden papper och flexibiliteten med att inte behöva motta fakturer per post. Konsumenterna väljer själva vilka företag de vill motta e-fakturer av. Eftersom e-fakturer alltid skickas till konsumentens nätbank baserar sig e-fakturerna på Finvoice. (FC, 2010a; FC, 2010b).

3.2 Övriga elektroniska faktureringsformat; EDI, iPost och e-post faktura

EDI "Electronic Data Interchange", är i sig ett gammalt system för ett informationsflöde inom eller mellan olika organisationer. Under 80-talet skapade FN ett enhetligt system (EDIFACT) för framställning av dylik information för att förbättra den elektroniska kommunikationen. Systemet fungerar i det långsamt avtagande x25-nätet. x25 har genom tiderna använts för informationsflöde som kräver en hög sekretess, som t.ex. bankernas informationsflöden. x25-nätet lämpar sig för stora organisationer, medan de mindre inte kostnadsmissigt sett har möjligheter att använda sig av nätet. I dagens läge håller Internet på att långsamt utplåna det föråldrade x25-nätet. EDI kommunicerar affärshändelser mellan organisationer, och dess fördel är att det är mycket flexibelt. EDI går att anpassa för en viss organisations specifika behov för stora informationsflöden. EDI-fakturer byggs upp av de inblandade organisationerna, där faktureringsuppgifterna kan variera och behöva optimeras beroende på köparens behov av t.ex. en beställning. De övriga elektroniska faktureringsätten strävar efter att skapa universella standarder som kan användas

gemensamt av alla i samhället, medan EDI specificeras och tillämpas för informationsutbyte inom en eller mellan två organisationer. Fördelen med EDI för stora organisationer är dess flexibilitet, det går att tillämpa och automatisera i vilket som helst annat program. (Tieke, 2005).

iPost är en tjänst som erbjuds av Itella. iPost går ut på att den som vill skicka ett brev istället laddar upp det på nätet då Itella skriver ut och skickar brevet mot en ersättning. Tjänsten är menad närmast för organisationer som sänder ut stora mängder post. Ett flertal ekonomiförvaltningsprogram har iPost som en tilläggstjänst där man genom en knapptryckning kan sända iväg en faktura utan att behöva sköta postningen själv. Fördelarna med systemet är reducerad pappersmängd samt den sparade arbetstiden som gick åt till postning. iPost sänder även nätfakturor. Tjänsten är rätt så mångsidig för en organisation som sänder fakturor till andra organisationer och konsumenter. Mottagarorganisationen kan få fakturan som nätfaktura eller pappersfaktura och konsumenterna kan motta sin faktura som nätpost eller i pappersformat. (Itella, 2010b).

Flere företag erbjuder att skicka fakturor per e-post istället för i pappersformat. Köparen mottar fakturan som ett dokument på e-post och agerar sedan som med en pappersfaktura. E-post-fakturan är inte automatisk, informationen som finns i fakturan måste föras vidare manuellt. E-post-fakturan lämpar sig bäst som direktdebitering, där fakturan i e-post-meddelandet är lätt att arkivera. (Tieke, 2005).

3.3 Skillnader i begrepp

Beroende på var man söker fakta, kan begreppen som berör elektronisk fakturering ha en varierande betydelse. Jag har valt att följa de definitioner som Finansbranschens Centralförbund i Finland har lagt upp. "Finvoice" och "e-faktura" är varumärken som FC har registrerat och tillåter användning av, så länge de används enligt de föreskrifter som förbundet har lagt upp. Mitt arbete följer dessa definitioner framförallt för att klart särskilja de olika elektroniska faktureringsformerna. Skillnaderna syns främst i omfattningen av de olika begreppen.

Elektronisk fakturering omfattar alla slags fakturor som sänds elektroniskt, inte konventionellt i pappersformat. Nätfakturor är ett delområde av elektronisk fakturering, medan e-fakturor är nätfakturor som riktas till konsumenter.

Olika organisationer har valt att använda dessa begrepp på ett varierande sätt, t.ex. generaliserar en del organisationer alla slags nätfakturer som e-fakturer. I svenska källor används likväl ”e-faktura” allmänt för nätbaserad fakturering. Användningen av begreppen torde förenhetligas i Finland med tiden, tack vare varumärkesregistreringen. (FC, 2010c).

3.4 Nätfakturer inom den offentliga sektorn

Inom den offentliga förvaltningen strävar man efter en utökad användning av nätfakturer. År 2003 sammanställde finansministeriet, handels- och industriministeriet och Finlands kommunförbund en rekommendation (JHS 155) för den offentliga förvaltningen om övergången till nätfakturering. Målet var bl.a. att hjälpa hela samhället att ta i bruk nätfakturer. Nätfakturer effektiviserar faktureringsarbetet tack vare den automatiska informationsbehandlingen. Konkreta inbesparningar görs genom den effektiviserade och snabbare arbetsprocessen samt på grund av den reducerade mängden fel som uppstår vid manuellt arbete. Rekommendationen riktar sig främst till olika slags organisationer, men framhäver även den nytta som privatpersoner kan få. År 2009 uppdaterade Delegationen för informationsförvaltning inom den offentliga sektorn den gamla versionen av rekommendationen. Från och med den 1.1.2010 har Statskontoret krävt att alla fakturer som riktas till statliga ämbetsverk skall skickas i form av nätfakturer. Staten tar inte längre emot konventionella pappersfakturer. (Juhta, 2010; Statskontoret 2010).

4 Orsaker till användning av nätfakturer

Nätfakturer är följande steg i utvecklingen inom digital ekonomiförvaltning. Nätfakturorna förväntades överta de konventionella pappersfakturorna hastigt, men utvecklingen har gått långsammare än man förväntat sig. Varför har nätfakturorna inte tagit över pappersfakturan, vad är det som talar för nätfakturan och vad är det som hindrar utvecklingen? Hur gör en organisation för att ta i bruk nätfakturering?

4.1 SEPA

SEPA-projektet, d.v.s. Single Euro Payments Area, ett gemensamt betalningsområde inom EU körde igång år 2008. Behovet av ett gemensamt system som styrs från EU uppstod på grund av bankernas låga intresse för att utveckla ett dylikt system. Den gemensamma valutan euron kunde användas i ett flertal länder, medan banktransaktionerna stagnerat på en lägre utvecklad nivå. Mängden internationella banktransaktioner har varit förhållandevis

låg före euron, vilket fått bankerna att hellre satsa resurser på utveckling på nationell nivå. Stora organisationer har varit tvungna att öppna konton i flere länder för smidiga och snabba banktransaktioner, då internationella banktransaktioner mellan olika banker varit långsamma och ofta dessutom kostsamma.

SEPA innebär gemensamma standarder för bankerna, snabbare banktransaktioner och enklare betalningsprocesser inom hela EU. En av de stora målsättningarna i SEPA-projektet är att skapa automatisk behandling av transaktioner som fungerar lika bra nationellt och internationellt. Projektet omfattar kontotransaktioner, kortdebiteringar och direktdebiteringar för att hantera merparten av betalningstrafiken. Gällande fakturor är den synligaste följderna av SEPA-förändringen av kontonummer. Kontonumret skrivs ut enligt den internationella IBAN-standard (International Bank Account Number) och hänvisar alltid till en BIC-kod (Bank Identifier Code) som specificerar banken. Samtidigt som övergångstiden för förändringen tog slut introducerades även en ny standardiserad modell för fakturornas referensnummer. Det internationella förenhetligade referensnumret (RF-referensnummer) grundar sig på en ISO-standard. Det nya referensnumret kommer till användning vid internationella transaktioner, då betalningarna liksom de nationella automatiskt kan jämföras mot reskontra. (Suomen Pankki 2011; Nordea 2011).

4.2 Fördröjningar av ibruktandet av nätfakturor

I Finland skickas årligen ca 500 miljoner fakturor av vilka hälften riktas till olika organisationer och den andra halvan till privatpersoner. I det här arbetet presenteras en hel del fördelar med nätfakturer, såväl för olika slags organisationer, för privatpersoner som för samhället i stort. Nätfakturorna sparar framförallt tid och pengar, och bidrar med reducerade utsläpp och ett mindre kolspår i naturen. Trots att digital ekonomiförvaltning existerat i Finland i drygt tio år, och har möjliggjorts genom lagstiftning har utvecklingen i samhället varit långsammare än man förväntat sig. Det går att peka ut ett flertal olika tänkbara orsaker till den långsamma utvecklingen. Den främsta orsaken är att organisationer inte vill börja sända sina försäljningsfakturor som nätfakturor, på grund av den kostnadsmissigt mycket låga inbesparingen. Pengarna kommer in på kontot nästan lika säkert oberoende av om man skickar fakturan över nätet eller i pappersformat. Den största inbesparingen gällande försäljningsfakturor uppstår av kontorsmaterial och postningsavgifter. Den främsta fördelen med nätfakturor för företag är den automatiserade behandlingen av inköpsfakturor, som i en större organisation kan leda till stora inbesparingar på årlig nivå. Med tanke på små och medelstora företag är det osannolikt att

uppnå några märkbara inbesparingar alls genom övergång till nätfakturering. Faktureringsprogram som stöder nätfaktureror har nu blivit allt vanligare, medan äldre programversioner inte haft den här funktionen vilket inneburit att organisationer stått inför investeringar på ny programvara. Större organisationer har även varit tvungna att bygga upp egna program, om standardprogrammen inte kunnat användas för något specifikt ändamål. (Lahti & Salminen, 2008, s. 9, 74).

I dagens läge har adb-mjukvaran utvecklats till det stadium då det inte borde vara ett hinder för någon organisation. De olika standarderna inom nätfakturering är kompatibla sinsemellan och operatörerna har skapat ett fungerande system. Under de gångna åren har information och kunskap om nätfakturering spridit sig i samhället och nu har många av de största företagen övergått till nätfakturering och ett flertal uppmuntrar sina samarbetsparter till det samma. Genom andra organisationers uppmuntran och de statliga instansernas krav blir även ett flertal små och medelstora företag tvungna att börja skicka försäljningsfakturorna som nätfaktureror. Informationen om nätfakturering har spridit sig till privatpersoner till stor del tack vare stora företag som sänder stora mängder fakturer till privatpersoner. Teleoperatörer, energibolag och försäkringsbolag har varit bland de första att ta i bruk nätfakturering och uppmuntrat sina kunder att avstå från pappersfakturer. För att elektronisk ekonomiförvaltning skall kunna utvecklas måste även elektronisk fakturering bli vardag för hela samhället. (Lahti & Salminen, 2008, s. 74-76).

4.3 Programvara för elektronisk fakturering

Eftersom två tredjedelar av den finska befolkningen i dagens läge använder sig av nätbank, är nätbanken det mest allmänna programmet för användning av elektroniska fakturer. Nätbanken för konsumenter bildar en tjänst där konsumenterna kan betala e-fakturer som organisationer sänder via sina egna program. För olika organisationer finns ett stort utbud olika lösningar för att sända och motta elektroniska fakturer. För nätfakturer behövs ett program eller en tjänst som kan sända och/eller motta fakturer. Organisationer kan även använda sig av Webbaserade nätbanken, eller av bankernas programvara i direkt koppling till nätbanken. En del företag inom branschen erbjuder sig att motta nätfakturer för sina kunders del, skriva ut dem och skicka dem per post till kunden i fråga. Större organisationer använder sig ofta av programhelheter inom ekonomiförvaltning som direkt kan sända nätfakturer. Fördelen med nätfakturer framhävs då de används i stora programhelheter, eftersom fakturans hantering då kan göras fullständigt automatiskt. Fakturorna kan sändas och tas emot, hanteras, godkännas och arkiveras elektroniskt.

Bokföringsnämnden har godkänt elektronisk arkivering av fakturor. (Itella 2010a; Handels- och industriministeriet; Bokföringsnämnden 2000 s.24).

I dagens läge finns det 17 operatörer som har rätt att vidarebefordra nätfakturor: Apix Messaging Oy, Basware Oy, Enfo Oy, Handelsbanken, Itella Information Oy, Liaison Technologies Oy, Logica, Maventa Oy, Nordea, Notebeat, OP-Pohjola gruppen, Pagero, Lokalandelsbankerna, Sampo Pankki Oy, Sparbankerna – Aktia Sparbank Oy, TeliaSonera Finland Oy och Tieto Oy. Operatörerna tar emot nätfakturor av sina kunder och vidarebefordrar dem antingen direkt till någon av sina andra kunder eller till en annan operatör om fakturans mottagande part använder sig av en annan operatör. Organisationerna och konsumenterna gör kontrakt med operatörerna om leveransen av nätfakturor. Genom att ingå ett avtal får konsumenten ett OVT-signum för mottagandet av e-fakturor medan organisationerna får skilda signum för att mottaga och för att skicka nätfakturor. Signumet tillsammans med operatörens kod fungerar som en virtuell adress för nätfaktuorna. Flere faktureringsprogram kan skapa nätfakturor, som sedan med hjälp av en operatör skickas vidare till en vald mottagare. (Tieke, 2010c).

Operatörens uppgift är alltså att leverera fakturan från en part till en annan och övervaka informationsutbytet i den mån att missbruk och dataintrång inte uppstår. Sändaren skall skicka information som är kompatibel med operatörens programvara, så att operatören kan vidarebefordra informationen och vid behov konvertera den till ett format som lämpar sig för mottagarens programvara. Sändaren håller själv ett register över ”adresser” (s.k. OVT-signum) till mottagarna. Om mottagaren inte kan ta emot informationen i elektroniskt format vidarebefordrar operatören fakturan till en utskrivningstjänst som levererar fakturan som en pappersfaktura. Operatörerna bjuder ut varierande programvara som kan anpassas specifikt för en organisation. I sin enklaste form kan programvaran för nätfakturering vara en nätbaserad tjänst för att manuellt mata in den information man vill överföra till nätfaktura. I en större helhet kan programvara vara en komponent i ett mer omfattande automatiserat ekonomiförvaltningssystem som kan inkludera delområden för flere olika processer inom organisationen. (Lahti & Salminen, 2008, s. 86).

Nätfakturering behöver alltså inte alltid innebära IT-anskaffningar inom företaget. Nätfakturering går även att utkontraktera i sin helhet till ett annat företag. De vanligaste utkontrakterade tjänsterna inom ekonomiförvaltning är bokföring och löneräkning. Nätfakturering går även att sköta via ett annat företag, då företaget har ett litet behov av att sända och motta nätfakturor. Antingen skickar kunden fakturans innehåll och information

till ett annat företag som vidarebefordrar informationen som en nätfaktura eller får kunden tillgång till ett annat företags nätfakturerings tjänst. Nackdelen med ett dylikt arrangemang är att en stor del av arbetet får utföras dubbelt, vilket skadar den verkliga nyttan med nätfakturering. Utkontrakterad nätfakturering är ett enkelt sätt för ett företag att kunna skicka och motta nätfakturer, och antagligen lämpligt för ett företag med mycket små kvantiteter fakturer som behöver skickas i elektroniskt format. (Kurki m.fl., 2011, s. 35 – 36).

4.4 Ibruktagande och användning av nätfakturering

Ibruktagandet av elektronisk fakturering samt därmed digital ekonomiförvaltning börjar med en kartläggning av de befintliga resurserna inom organisationen. Vad är behovet inom organisationen och hur omfattande förändringar bör man gå in för? I sin lättaste form behöver ett företag enbart skicka och motta ett fåtal elektroniska fakturer i året och i ett större scenario behöver företaget uppdatera stora delar av såväl program som arbetsmetoder inom ekonomiförvaltningen. (Kurki m.fl., 2011, s. 33).

Ibruktagandet av nätfakturer kan emellertid vara en besvärlig process för ett företag. Nätfaktureringen kräver en del kunskap hos användaren, samt programvara och uppkoppling till en operatörtjänst. Först då hela kedjan fungerar smidigt kan företaget ta i bruk nätfakturering. Beroende på överenskommelsen mellan företaget och operatören varierar tidsintervallen mellan hur ofta företaget skickar nätfakturer. Kostnaden för nätfakturer varierar mellan de olika operatörerna, men består vanligtvis av en månadsavgift, avgift per skickad/mottagen faktura samt eventuella licenskostnader för programvaran som företaget använder för faktureringen. Operatörerna erbjuder en färdig modell för fakturer som går att överföra som nätfaktura. Modellerna för fakturorna är universella, alltså planerade att fungera i olika slags företag. Företaget kan själv göra förändringar i modellerna och skapa mer specificerade och tillämpade modeller för sitt eget bruk. Ett exempel är ifall företaget vill placera en logo eller bild på sin faktura. En dylik förändring blir vanligtvis arbetsdryg och kostsam eftersom det måste prövas mot alla olika standarder för skickandet av nätfakturer. När fakturan är skapad och skickad till operatören överför operatören informationen till mottagaren. Informationen skickas elektroniskt för automatisk behandling av mottagaren, samt en bild av originalräkningen för godkännande och arkivering. (Lahti & Salminen, 2008, s. 85).

En stor del av de faktureringsprogrammen som finns i dag har en option att ta i bruk nätfakturering. Programmen kan i sig ha en färdig modul, eller en möjlighet att fungera med en modul som gör fakturans information kompatibel till nätfakturering. I sådana fall krävs ett avtal om uppkoppling till en operatör för att kunna ta i bruk programmets fulla funktion. En del program har inga optioner för kompatibilitet med nätfakturering. I det fallet måste företaget förnya hela sitt faktureringsystem för att kunna ta i bruk möjligheten att skicka nätfakturer. För små och medelstora företag med ytterst små behov av att skicka nätfakturer kan det bästa alternativet vara att använda Web-baserade tjänster för skickandet av enskilda fakturer. Dylika tjänster erbjuds av operatörer framförallt för sådana företag som skickar enskilda nätfakturer då och då. Orsaken till att ett litet företag måste skicka någon enskild nätfaktura är framförallt om någon mottagare kräver nätfakturer (t.ex. statliga och kommunala ämbetsverk). Nackdelen med dessa tjänster är att fakturans avsändare måste fylla i faktureringsuppgifterna flere gånger, först i sitt eget system och sedan i webb-tjänsten. (Finlands företagare 2010; Lahti & Salminen, 2008, s. 85-91).

Beroende på behovet kan ett företag klara sig med att uppdatera befintliga system i fall programvaran är kompatibel med någon elektroniskt faktureringsstandard. I sådana fall kan ibrukttagandet av nätfakturer gå lätt då det inte förorsakar några stora praktiska förändringar i det dagliga arbetet. Ifall den befintliga programvaran är föråldrad, eller bara inte kompatibel med nätfakturering innebär det större förändringar. Utbudet av ekonomiförvaltningsprogram är rätt så stort i dagens läge. Anskaffningen omfattar bl.a. uppdateringar, IT-support och utbildning för personalen som kommer att använda programvaran i framtiden. Programmen kan antingen köpas eller hyras. Hyresprogram kan omfatta allt från enbart programvaran till kompletta lösningar med IT-utrustning, programvara, uppdateringar och IT-support för användningen av programmen. Det finns ett flertal olika alternativ, som går att tillämpa för varje skild kunds behov. Det stora utbudet av olika slags programvara beror på att den ofta är branschspecifikt skraddarsydd. Ibrukttagandet börjar med en grundlig kartläggning av företagets verkliga behov samt en jämförelse av de olika systemen på marknaden. (Kurki m.fl., 2011, s. 34 – 35).

4.5 Sekretess

Eftersom fakturorna överförs helt elektroniskt uppstår en sekretess som fungerar bättre än brevhemlighet, då ingen fysisk faktura behöver sändas. Innehållet av elektroniska fakturer sänds alltid med säker programvara, från sändarens terminal via operatörer eller banker till mottagarens terminal. Nätfakturer går endast att se i mottagarens terminal, där de kan

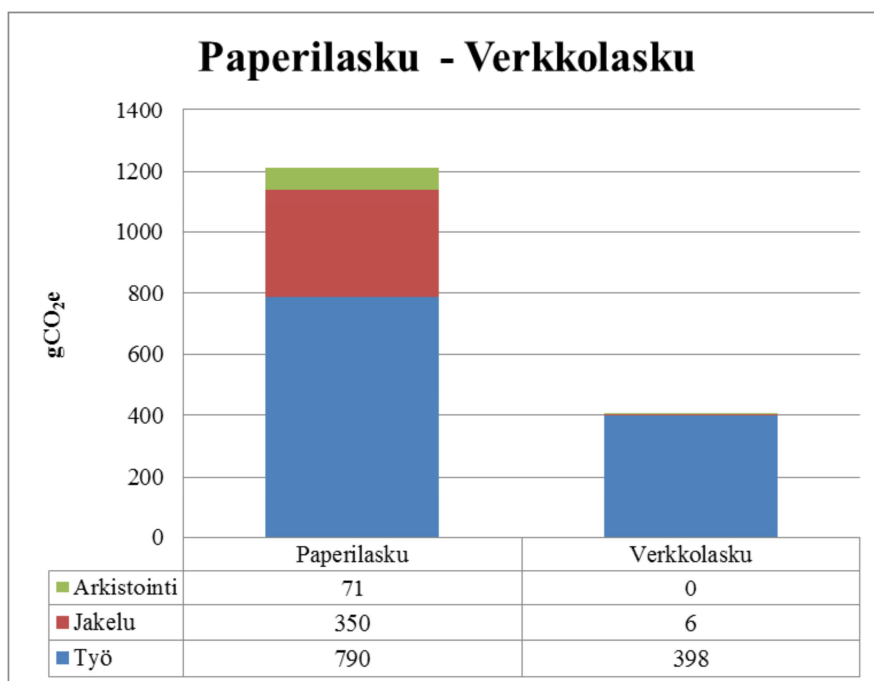
skyddas från obehöriga. Nätfakturor kan alltså levereras av 17 olika operatörer (inkl. bankerna) i huvudsak på tre olika sätt. Operatörerna bör granska alla organisationer som vill sända nätfakturor, för att undvika missbruk av systemet. (FC, 2010c).

4.6 Ekologiska aspekter

Idealet med elektroniska fakturor är att de inte skall skapa några utskrivna papper över huvudtaget. Ifall både säljaren och mottagaren kan behandla fakturorna automatiskt i sina ekonomiförvaltningsprogram och arkivera elektroniskt är de elektroniska fakturorna ett steg närmare det papperslösa kontoret. En konventionell faktura har ett kolspår som skapar minst 450 gram växthusgaser, varav 60 % uppstår av arbetet med att skapa fakturan och den övriga andelen av material som används till fakturan och leveransprocessen. Nätfakturan är betydligt mer miljövänlig, då dess kolspår visar växthusgasutsläpp på endast 150 gram. Dessa värden är uppskattade vid ett idealläge för både pappersfakturor och nätfakturor. Medeltalet visar kolspår på ca 1200 gram för pappersfakturan och ca 450 gram för nätfakturan. Nätfakturans kolspår består till 99% av arbetet att skapa fakturan. Utöver de ekologiska fördelarna som direkt kan hänföras till nätfakturor bör man också beakta inbesparingen av arbetstid. (STTinfo, 2010; Hellgren, J & Tenhunen, M, 2010).

Graf 1. Ympäristöystävällinen Verkkolasku.

Grafen visar de olika arbetsmomenten i faktureringsprocessen och kolspåret.

(Hellgren, J & Tenhunen, M, 2010 s. 12)

5 Undersökning

För att skapa en bild av hur digital ekonomiförvaltning och framförallt elektronisk fakturering fungerar i praktiken utförde jag en kvalitativ undersökning i form av en intervju med betalningsrörelsechef Mats Lundström på Andelsbanken Raseborg. Alternativt kunde jag ha gjort min undersökning med företagare, vilket jag tror att skulle ha visat bara en sida av saken, d.v.s. problemen och bekymren som småföretagare upplevt. Intervjun med en sakkunnig, vars kunder delvis består av småföretagare som vill ta i bruk elektroniska ekonomiförvaltningstjänster erbjöd mig mer omfattande synpunkter.

5.1 Utformning av intervjun

För intervjun sammanställde jag ett antal frågor som behandlade dels digital ekonomiförvaltning, men främst elektroniska fakturor. Frågorna baserar sig på min litteraturgenomgång, och är utformade så att de skall antingen bekräfta eller förkasta mina hypoteser. Frågorna tangerade ofta varandra för att få fler synpunkter på samma frågeställning. Före intervjun skickade jag mina frågor till respondenten för att han skulle ha möjlighet att förbereda sig.

6 Resultat

Intervjun utfördes med betalningsrörelsechef Mats Lundström som arbetar på Andelsbanken Raseborg. Lundström arbetar med SEPA samt nätfakturering för företagskunder. Frågorna till intervjun är bifogade arbetet som bilaga 1.

Eftersom det funnits en del tolkningar av vad termen ”digital ekonomiförvaltning” innebär började vi med att klargöra begreppet. Enligt Lundström betyder digital ekonomiförvaltning en kostnadseffektivering och automatisering av en organisations processer. Inom större organisationer, där ett större antal anställda i olika avdelningar är beroende av informationsflödet från varandra, kommer digital ekonomiförvaltning till verklig nytta. I mindre företag fungerar digital ekonomiförvaltning enligt samma princip. Eftersom ekonomiförvaltningen i ett litet företag vanligtvis sköts vid sidan av själva verksamheten av företagaren själv och bokföraren kan digital ekonomiförvaltning här innebära ett effektivare och automatiserat informationsflöde mellan dessa två. Exempel på

detta kunde vara elektronisk överföring av dokument till bokföraren istället för att föra dem i pappersformat.

Följande begreppsförklaring gällde termerna inom elektroniskt fakturering. Enligt Lundström omfattar ”elektronisk fakturering” alla olika faktureringsystem där informationen överförs elektroniskt. ”Nätfaktura” och ”e-faktura” innebär att informationen överförs elektroniskt i ett sådant format att den kan automatiseras hos mottagaren. Enligt Lundström kan nätfaktureror sägas vara operatörsfaktureror, som t.ex. EDI-faktureror som används främst inom och mellan större organisationer. E-faktureror är något som skapats av bankerna och används främst av konsumenter, men även av företag. E-faktureror fungerar alltid i Finvoice-format.

Utvecklingen inom elektroniska faktureror har tagit stora steg under de senaste åren. Elektronisk fakturering introducerades för allmänheten för ca fem år sedan. Sen dess har mycket hänt, och framför allt under det gångna året har användningsgraden ökat markant. I och med nätfaktureringen tror Lundström att övriga former av elektronisk fakturering som inte har en möjlighet att automatisera informationen i sig, som t.ex. iPost, kommer att upphöra med tiden. Följande steg i utvecklandet av nätfaktureror kunde vara att skapa en bättre kontroll av felaktigt ifyllda uppgifter. Eftersom uppgifterna i nätfaktureror fortfarande matas in för hand på många ställen vid användning av faktureringsbotten på nätet, och systemet inte klarar av ett enda teckenfel borde systemet kunna känna igen felaktiga faktureror och meddela sändaren om det. Utvecklingen kommer även att förbättra möjligheterna att bifoga filer till nätfaktureror. För tillfället använder sig nätfaktureror av tre olika dataformat. Enligt Lundström kommer alla tre formaten att finnas kvar tills vidare, trots att det inom ramen för SEPA-projektet kunde skapas ett enhetligt system inom Europa.

Vid diskussion om fördelar och nackdelar med elektronisk fakturering kretsade våra diskussioner kring två huvudpunkter; ekonomiskt och ekologiskt. Lundström betonade framförallt den ekonomiska delen och kostnadseffektiviteten som uppstår av allt inbesparat kontorsmaterial och den inbesparade tiden som utgör den största ekonomiska fördelen. Den minskade felmarginalen i fråga om elektroniska automatiserade faktureror, där informationen behandlas automatiskt på datorn mellan olika ekonomiförvaltningsprogram bidrar även till tidsbesparing då misstag med inmatning av information inte sker på samma sätt som med pappersfaktureror. Som en nackdel påpekade Lundström att helhetsbilden och kontrollen av fakturerorna förändras, då fakturerorna inte längre finns i pappersformat. Den information som

tidigare fanns på papper syns enbart på dataskärmen, vilket kan förvränga helhetsbilden av fakturorna. Lundström kunde inte säga om elektroniska fakturor utgör en kostnad eller inbesparing för småföretagare. Mottagandet av fakturor i elektroniskt format utgör inte någon stor kostnad, medan några exakta uppgifter om försäljningsfakturorna inte går att räkna ut. Kostnaden skiljer sig för varje företag, och beror långt på utgångsläget före övergången till elektronisk fakturering, att behandla inköpsfakturorna i elektroniskt format utgör inte någon märkbar kostnad, medan försäljningsfakturorna går att hantera elektroniskt på flere olika sätt, vilket påverkar kostnaden. Till kostnaderna för ibrukttagandet hör programanskaffningar, avtal med operatörer, möjligtvis teknisk utrustning samt inläring. Vid en liten kvantitet elektroniska fakturor kan de elektroniska fakturorna bli dyrare än de konventionella pappersfakturorna. Orsaken till att en företagare skulle ta i bruk elektroniska fakturor för en mycket liten faktureringsmängd är möjligtvis ett tvång, i en situation då någon organisation (som samarbetspart) vägrar att ta emot pappersfakturor.

Eftersom många stora företag samt staten uppmuntrar företagare att övergå till elektronisk fakturering trots att många småföretagare försöker undvika det, frågade jag hur länge ett företag kan undgå elektronisk fakturering. Enligt Lundström går elektronisk fakturering inte att undvika. Enligt en försiktig uppskattning kan en företagare klara sig ett par år till, innan elektroniska fakturorna har blivit vardag för alla. Stora företag har nu börjat avgiftsbelägga pappersfakturor, vilket får företagarna att vakna och rentav inse fördelarna med elektronisk fakturering. Efterfrågan på tjänster hos bankerna har ökat markant, Lundström nämnde olika system där företagare skapar fakturorna och banken levererar dem till mottagaren i det format som mottagaren vill ha.

SEPA-projektet är aktuellt inom bankvärlden just nu, men hur har det påverkat elektronisk fakturering? Lundström har arbetat mycket med SEPA, och berättade att inflytandet på faktureringen är indirekt i Finland. Den stora inverkan kommer via de direktdebiteringstjänster som vi använder oss av i Finland. Direktdebitering kommer i framtiden att ersättas av e-fakturor. Direktdebitering har fungerat genom att bankerna har upprätthållit register på debiteringstjänsterna, medan det genom e-fakturorna kommer att falla mer på kundernas ansvar att handha informationen för debiteringarna. Den framtida motsvarigheten till direktdebiteringarna kommer att skötas t.ex. genom nätbanken.

Elektronisk fakturering underlättar fakturering. Varför är små företag motsträviga till användning av elektroniska tjänster? Lundström hävdade att företagarna är rädda för ett

nytt system. Användning av elektroniska fakturor kräver en varierande stor insats beroende på utgångsläget. Företaget kan behöva uppdatera teknisk utrustning, skaffa ny eller uppdatera existerande programvara, sluta avtal med operatörer och våga ge sig in i det nya systemet. Den färdighet som krävs för användningen kräver inläring, vilket även kräver en insats av företagarna. Rädslan har även uppstått på grund av oklarhet och det stora informationsflödet med varierande begrepp som får elektronisk fakturering att verka mer invecklad än den är.

Huruvida de problem som småföretagare upplever med elektronisk fakturering är verkliga eller enbart fråga om attityder var Lundströms åsikt klar: attitydproblem och rädsla för det nya systemet. Småföretagare vill helt enkelt inte ta i bruk det nya systemet eftersom de känner sig trygga med de konventionella pappersfakturorna. De som har intresse för elektronisk fakturering och ser fördelarna med det har redan tagit det i bruk, de övriga känner inte något behov av att använda det nya systemet eller vill inte ta i bruk det av någon annan orsak. Det tvång som småföretagare upplever genom statens och stora företags uppmuntran att använda elektroniska fakturor upplevs dessutom negativt. Det stora genombrottet för elektroniska fakturor i Finland skedde förra året. Då spreds informationen och flere av de större organisationerna valde att börja använda elektroniska tjänster. Lundström påpekade att elektroniska fakturerings-tjänster tas i bruk kontinuerligt och det kommer hela tiden nya kunder till banken för att begära hjälp med ämnet i fråga.

Elektronisk fakturering går att förverkliga på flere olika sätt, som färdiga nättjänster eller som större programhelheter, vi diskuterade vilket som är det fördelaktigaste för ett litet företag. Lundström var bekant med webbtjänsterna för att sända enskilda fakturor, vilka han förklarade inte vara hållbara i längden. Arbetsmängden med en dylik tjänst blir dubbel, eftersom samma information som först matas in i fakturan matas in på nytt i webbtjänsten. Hela fördelen med elektronisk fakturering försvinner hos sändaren i det fallet, och skapar enbart en förstörd arbetsmängd. Det bästa alternativet är alltid att utforska det faktureringsprogram företaget använder från förut. De flesta moderna faktureringsprogram har färdigt möjligheter att skapa elektroniska fakturor, eller har möjligheter att uppdateras med programmoduler för elektroniska fakturor. Vanligtvis kan programmen skapa den information som krävs för att sända elektroniska fakturor i Finvoice-format. Ifall företagaren inte har någon programvara för fakturering erbjuder bankerna varierande tjänster beroende på kundens behov. Lundström berättade att Andelsbanken erbjuder bl.a. ett lättare alternativ som nättjänst samt ett lite mer omfattande program, Kultalinkki, som banken erbjuder småföretagare i behov av faktureringsprogram. Det finns ett stort utbud

olika företag och tjänster som erbjuder elektroniska fakturerings-tjänster. Småföretagare vänder sig trots det vanligtvis till sina banker för råd och använder därmed bankernas tjänster.

Vi diskuterade vidare om vad som är det billigaste sättet för ett företag att använda elektronisk fakturering. Lundström påpekade att mottagandet av elektroniska fakturor inte utgör någon verklig kostnad, eftersom det med en relativt liten insats går att sköta via bankens Webbtjänster. Mottagandet kräver inte några tekniska uppdateringar heller så länge företagen är bekant med nätbankens användning. Skickandet av elektroniska fakturor kräver alltid en insats av företagen. För små mängder fakturor, d.v.s. enskilda fakturor på årligt plan, blir färdiga Webbtjänster det billigaste alternativet. Lösningen är som sagt inte hållbar, och förorsakar mer arbete för var enskild faktura. För större mängder fakturor är det förmånligaste sättet att skaffa programvara som direkt kan producera elektroniska fakturor. Programvaran länkas till operatörer eller banker som vidarebefordrar fakturan.

Avslutningsvis frågade jag Mats Lundström till vem småföretagaren skall vända sig för att få hjälp angående problem och frågeställningar kring elektronisk fakturering. Lundström berättade att företagen helt rätt har förstått att vända sig till banken, där de även i fortsättningen kommer att få hjälp. Alternativt kan en företagare vända sig till sin leverantör för faktureringsprogramvaran, som kan hjälpa med den programvara som redan är i användning och hur den kan utvecklas för elektronisk fakturering. Enligt Lundström behöver småföretagare hjälp i frågor kring elektronisk fakturering, och sådan hjälp finns att få då företagen frågar efter den.

7 Analys

Efter att ha gjort min intervju med Lundström kunde jag dra flere paralleller till min litteraturgenomgång. Dels stämde intervjuresultaten överens med vad jag studerat i källorna och dels kom jag till helt nya insikter i ämnet. Min första tanke var att göra en undersökning tillsammans med småföretagare, vilket jag i efterhand tror att skulle ha gett mig en sämre undersökning eftersom kunskapen om ämnet fortfarande är rätt så dålig bland företagen. Intervjun med Lundström gav mig bättre information, som dessutom visade att min tolkning av uppgifterna jag hittat i källorna inte alltid var den korrekta. Genom en undersökning med småföretagare skulle jag främst ha fått fram attityderna till elektronisk fakturering, vilket i sig var ett mål med mitt examensarbete. Jag antar att

attityderna jag skulle ha fått ut av en sådan undersökning skulle ha varit ganska entydiga, och de kom också bra fram genom intervjun med Lundström som arbetar med dessa företagare och problemställningar dagligen.

En del av mitt arbete gick ut på att undersöka vilken kunskap småföretagare har om elektroniska fakturor. Frågan går inte att besvara entydigt, eftersom kunskapsnivån varierar stort från företagare till företagare. Småföretag har inte varit och är fortfarande inte i allmänhet mottagliga för reformen till elektroniska fakturor. Den bristande kunskapen är antagligen en delfaktor till attitydproblem för ibruktagandet av det nya systemet. Hela systemet med elektroniska fakturor är fortfarande nytt och under utveckling. Ett stort problem just nu är den oenhetliga informationsströmmen om elektroniska fakturor där olika banker och organisationer använder samma begrepp på olika sätt och med olika betydelse, vilket gör det svårare för företagare att förstå systemet i sin helhet.

De företagare som vill veta mer och är intresserade av elektroniska fakturor är redan insatta och har tagit i bruk systemet. En del av dem har blivit "tvingade" av sina samarbetspartners att ta i bruk nätfakturor, medan andra har förstått fördelarna med reformen och använder sig av den redan. Personligen har jag upptäckt motsvarande fenomen bland småföretagare jag känner, största delen av dem är inte intresserade av elektroniska fakturor och försöker undvika dem så länge de kan. De som blivit uppmuntrade att börja hantera fakturor elektroniskt av företag och organisationer de arbetar med, har insett fördelarna på egen hand. Av det här kan man kanske dra slutsatsen att kunskapen inte kommer gratis, utan det behövs något slags lockbete för att företagare skall ta steget och bekanta sig med systemet för att inse fördelarna med det. För tillfället håller flere stora företag (t.ex. teleoperatörer) på att införa "straffavgifter" för de företagare som inte kan motta inköpsfakturor elektroniskt. Kanske kan det här ha en positiv inverkan på kunskapsnivån om elektronisk fakturering efter att företagarna kommit över "chocken" att behöva betala för att få den faktura de fått kostnadsfritt i alla år. Den avgiftsbelagda pappersfakturan är antagligen den vanligaste moroten för företagarna att övergå till nätfakturor.

Hela systemet om elektroniska fakturor är nytt för många företagare, och upplevs besvärligt då det finns ett fungerande system med pappersfakturor. De stora fördelarna med elektronisk fakturering kommer fram i de stora organisationerna, medan de små rentav kan ha bara kostnader med ibruktagandet. Förhållningsproblemen är trots allt till största del beroende av attityder. Alla som är intresserade av elektroniska fakturor får hjälp, såväl med praktiska arrangemang som med information om hur det fungerar. Stora

företag och staten uppmuntrar till användning av elektroniska fakturor. Det som till en början var fråga om uppmuntran har på senare tid omvandlats till ett ”tvång” där pappersfakturorna är belagda med en avgift och fakturorna som småföretagarna skickar inte tas emot i pappersformat längre. Den här ”uppmuntran” upplevs klart negativt, trots att jag tror att det är det enda sättet att verkligen få igång elektronisk fakturering bland företagarna.

Det stora genombrottet för elektronisk fakturering i Finland har skett under år 2010 då flere av de stora organisationerna övergick till det nya systemet, vilket har lett till större intresse även bland småföretagarna. Jag anser att småföretagarnas förhållningssätt till elektroniska fakturor har skapats dels av det otydliga informationsflödet från banker och faktureringsoperatörer (som egentligen har strävat efter samma mål, men oenhetligt) samt av de stora företagens strävan efter bredare användning av elektroniska fakturor. Det som företagarna upplever som problem med elektronisk fakturering är egentligen resultatet av ett otydligt informationsflöde. Ett utmärkt exempel på det otydliga informationsflödet är konflikten mellan min litteraturgenomgång och undersökning vad det gäller terminologin inom ämnet. Termer som ”elektronisk fakturering”, ”nätfaktura”, och ”e-faktura” används på flere olika sätt. Min teoridel grundar sig på de källor jag hittat, medan intervjun med Lundström visar att han använder termerna på ett annat sätt än jag beskriver i min litteraturred.

För att vidare spekulera i småföretagares syn på elektroniska fakturor vill jag ta upp för- och nackdelar ur företagarens synvinkel. Fördelarna med elektroniska fakturor kommer främst genom inbesparad tid och inbesparade kostnader i kontorsmaterial. Dessa inbesparingar kan småföretagare uppnå främst på lång sikt. De första stegen i processen av ibrukttagandet förorsakar främst kostnader och besvär. Jag tror att de flesta företagare kan se fördelen med nätfakturering i och med snabbheten och säkerheten i jämförelse med pappersfakturor. Antagligen bidrar även de stora organisationernas och statens uppmuntran till insikten att det verkligen finns någon fördel med elektroniska fakturor. Nackdelarna är tyvärr flere än fördelarna i småföretagarnas ögon. Nackdelarna har uppstått främst på grund av rädslan och okunskapen om det nya systemet. Det största problemet är antagligen att förstå varför det behövs elektroniska fakturor då pappersfakturorna fungerar så bra som de gör i vårt samhälle. För- och nackdelarna med elektronisk fakturering är vid det här laget klara för mig som har studerat ämnet i över ett år. Jag kan trots det förstå att en företagare som inte har något intresse i ämnet inte heller är villig att försöka omfatta ett nytt system som innebär inläring och möjligtvis konkreta anskaffningar av utrustning för

företaget. Elektronisk fakturering är ännu rätt oredigt, men kommer förhoppningsvis att åtgärdas av banker och andra tjänsteleverantörer inom branschen.

Vad krävs av företagare för användning av elektroniska fakturor? Kunskap och IT-utrustning. Bägge två faktorerna kan skapa stora problem beroende på utgångsläget och framförallt företagarens eget intresse inom ämnet. Den stora bristen finns i kunskapen inom ämnet. Information erbjuds på flere olika håll, men det krävs givetvis att företagaren söker den här kunskapen och är mottaglig för information. Den stora källan för information finns hos bankerna, där företagarna kan få råd om elektronisk fakturering. Det finns även tjänsteleverantörer inom området, men de riktar främst sitt intresse till större organisationer. Småföretagarna har lättast att vända sig till bankerna som kan skapa lösningar som är skräddarsydda för företagarens behov.

Den andra delen av problemet är IT-utrustningen som krävs för elektronisk fakturering. IT-utrustning är ännu i dagens läge ingen självklarhet för alla företagare. Enligt min personliga erfarenhet använder flere av de äldre företagarna fortfarande papper och penna för faktureringen. Den här lilla gruppen företagare har det största steget att ta för elektronisk fakturering. För dem finns trots allt "försändelsetjänster", där banken eller ett företag konverterar pappersfakturor i elektroniskt format och skickar dem vidare. Det här systemet är inte att rekommendera, eftersom det mångdubblar arbetet och därmed kostnaderna. För enskilda fakturor på årlig nivå kan det trots allt vara det vettigaste. Som utgångsläge för elektronisk fakturering är det att rekommendera att företagaren använder sig av någon form av nätbank, vilket gör steget till elektronisk fakturering betydligt mindre. Om då företagaren visar intresse för elektronisk fakturering, skaffar information och kunskap och uppdaterar sin IT-utrustning till den nivå som behövs är det verkliga arbetet med ibruktagandet av nätfakturor en rätt så liten del av arbetsbördan. I bästa fall klarar ett befintligt ekonomiförvaltningsprogram av att konvertera informationen till elektroniskt format, eller så uppdateras programvaran till ett sådant som klarar av det. Det dagliga arbetet efter att man tagit i bruk nätfakturorna underlättas då skickandet av pappersfakturorna försvinner.

8 Slutdiskussion

Vad kan jag summera efter drygt ett års arbete med det här examensarbetet? Till en början visste jag inte vad jag gav mig in på. Jag trodde jag visste betydligt mer om ämnet än jag gjorde i verkligheten. Ursprungligen ville jag bara undersöka attityder om nätfakturering,

vilket jag senare fick ändra till att forska kring elektronisk fakturering överlag, på grund av all den oklarhet som finns inom ämnet. Den här oklarheten, som främst beror på stor variation i användningen av begreppen inom området har jag fått erfara flere gånger beroende på var jag sökt information om ämnet.

Ett gott exempel på den här begreppsförvirringen går att hitta i min intervju. Jag skrev ett stycke om dessa begrepp där jag försökte basera informationen på mina källor och vilka begrepp som är registrerade varumärken. Jag trodde att jag då hade hittat en korrekt förklaring på begreppen som i vidare utveckling på området skulle bli den korrekta. I min intervju märkte jag att dessa begrepp användes på ett annat sätt än jag tolkat dem, inte direkt motstridigt, men annorlunda. Ytterligare intervjuer skulle kanske ha gett flere tolkningar.

Jag har en del personliga erfarenheter av ämnet eftersom jag arbetar i ett litet företag och tar hand om en stor del av ekonomiförvaltningen. På min arbetsplats känner vi av den påtryckning som riktas mot småföretagare främst av stora organisationer som vill få sina kunder och samarbetspartners att börja använda nätfakturor. Mitt arbete har rätt så långt varit inriktat på småföretagare och deras bekymmer med elektronisk fakturering. Jag tror bestämt det varit en stor fördel att få kämpa med sådana problem själv som jag beskrivit i mitt arbete.

Min undersökning gjordes i form av en intervju med en sakkunnig inom branschen. Intervjufrågorna utformades dels av mina forskningsfrågor som kretsade kring attityderna om elektronisk fakturering och min teoridel som rätt så långt gick in på elektroniska fakturor i praktiken. De tidigare tankarna om att göra en kvantitativ undersökning med småföretagare fick jag överge främst på grund av egna erfarenheter och det jag lärde mig av min litteraturred. Jag skulle helt enkelt inte ha fått ut någon information av en dylik undersökning eftersom småföretagare inte har tillräcklig kunskap inom området och de negativa attityderna till elektronisk fakturering framkom snabbt.

Avslutningsvis kan jag konstatera att ämnet elektronisk fakturering har varit intressant och aktuellt att forska i. Tidpunkten då jag arbetat med mitt examensarbete har varit bra med tanke på alla förändringar och den utveckling som skett inom området under den tid jag arbetat med det. Det har kontinuerligt kommit ut nytt material om ämnet och jag har haft tillgång till aktuella källor. Ämnet är aktuellt i hela Europa för tillfället och i Sverige är utvecklingen i ungefär samma skede som i Finland. Då jag sökte källmaterial för mitt examensarbete upptäckte jag att svenskarna har en helt annorlunda definition på de redan

motstridiga begrepp jag hade problem med i mina finska källor. Trots att de svenska källorna var aktuella och skulle ha varit lättare att använda än de finska, på grund av språket, valde jag att hålla mig enbart till inhemska källor för att inte skapa mer problem med de redan motstridiga inhemska källorna.

Ämnet är högaktuellt för tillfället, och kommer att vara det även i fortsättningen i och med den kontinuerliga utvecklingen. Mitt examensarbete skildrar nuläget år 2011, med många motstridiga begrepp som används i flere olika betydelser beroende på var man läser eller vem man frågar. Då jag skrivit detta arbete har det största problemet för småföretagare varit den bristande kunskapen som lett till negativa attityder. Det skulle vara intressant att göra en uppföljning på det här arbetet efter att några år har passerat och nätfakturerings verkligen har kört igång, om det någonsin gör det? Utvecklingen av elektronisk fakturering kommer förhoppningsvis att göra det tydligare och enhetligare, vilket kommer att göra ämnet lättare att omfatta för intresserade.

Källförteckning

FC – Finansbranschens Centralförbund (2010b) E-laskusanomat.

http://213.138.133.3/www/page/fk_elasku_7570 (hämtad 6.12.2010)

FC – Finansbranschens Centralförbund (2010c) Finvoice-välityspalvelun kuvaus ja ehdot.

http://www.fkl.fi/verkkolasku/yrityksen_verkkolasku/ladattavat/verkkolaskuvalitys.pdf

(hämtad 6.12.2010)

FC – Finansbranschens Centralförbund (2010a) Mikä ihmeen e-lasku?

<http://www.fkl.fi/ida/public/download.asp?docid=251010> (hämtad 6.12.2010)

Finlands Företagare (2010) Sähköinen taloushallinto. [http://www.yrittajat.fi/fi-](http://www.yrittajat.fi/fi-FI/verotjarahat/taloushallinto/sahkoinentaloushallinto/#mitensiirtya)

[FI/verotjarahat/taloushallinto/sahkoinentaloushallinto/#mitensiirtya](http://www.yrittajat.fi/fi-FI/verotjarahat/taloushallinto/sahkoinentaloushallinto/#mitensiirtya) (hämtad 4.12.2010)

Finlands Författningssamling

Bokföringslag 30.12.1997/1336

Handels- och industriministeriet, Bokföringsnämnden (2000) Yleisohje koneellisessa kirjanpidossa käytettävistä menetelmistä.

[http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/0/B45E30E34AB5305DC22568E700439DFE/\\$FILE/menetelm%C3%A4.pdf](http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/0/B45E30E34AB5305DC22568E700439DFE/$FILE/menetelm%C3%A4.pdf) (hämtad 5.12.2010)

Hellgren, J & Tenhunen, M (2010). *Ympäristöystävällinen Verkkolasku*. Finanssialan Keskusliitto.

Isolta Oy (2010) Mikä on sähköinen lasku?

http://www.liiketoimintasovellus.fi/esittely/lisapalvelut/sahkoinen_lasku/

(hämtad 6.12.2010)

Itella (2010a) Mikä on verkkolasku?

<https://www.verkkolasku.info/b/ec/vlinfo/info?infopage=0> (hämtad 6.12.2010)

Itella (2010b) Itella iPost.

<http://www.ipost.itella.net/index.html> (hämtad 6.12.2010)

JUHTA – Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta (2009) Verkkolaskujen käyttö julkishallinnossa

<http://docs.jhs-suositukset.fi/jhs-suositukset/JHS155/JHS155.pdf> (hämtad 10.12.2010)

Koskinen, J (2008) Sähköinen lasku tehostaa maksamista ja säästää ympäristöä.

http://www.suomenpankki.fi/NR/rdonlyres/BA0FA126-FB8E-4A88-9C1B-B4CA6908150A/0/et_4_2008_JenniKoskinen.pdf (hämtad 5.12.2010)

Kurki, M & Lahtinen, M & Lindfors H (2011). *Verkkolasku käyttöön*. Helsingin Seudun Kauppakamari / Helsingin Kamari Oy.

Lahti, S & Salminen, T (2008). *Kohti digitaalista taloushallintoa*. WS Bookwell Oy.

Lemmelä, E & Hietamäki J (2009) Verkkolaskupalvelut 2009.

<http://www.yrittajat.fi/File/fff75a66-61ab-413d-b568-d1d133e9fd16/Verkkolaskupalvelut2009.pdf> (hämtad 6.12.2010)

Nordea (2011) Kansainvälinen viite.

<http://www.nordea.fi/Yritykset+ja+yhteis%C3%B6t/Maksut+ja+kortit/Saapuvat+maksut+ja+laskut/Kansainv%C3%A4linen+viite/1386052.html> (hämtad 16.2.2011)

Siltala, T (2009) Verkkolasku on liian kallis pk-yrittäjälle.

<http://www.tietoviikko.fi/taustat/article272338.ece> (hämtad 5.12.2010)

Statskontoret (2009) Valtion virastot ja laitokset eivät ota vastaan paperilaskuja.

<http://www.verkkolasku.fi/files/Tiedote.pdf> (hämtad 10.12.2010)

STTinfo (2010) Verkkolaskun käytöstä ympäristöhyötyjä työn tehostumisen lisäksi

<http://www.sttinfo.fi/pressrelease/detail.do?pressId=33362&type=opensearch&pageIndex=1&searchKey=d507dab5-dcbf-11df-9488-57cf4882ba84&languageId=FI> (hämtad 8.12.1010)

Suomen Pankki (2011) Yhtenäinen euromaksualue (SEPA).

http://www.suomenpankki.fi/fi/rahoitusjarjestelman_vakaus/kehityshankkeet/Pages/sepa.aspx (hämtad 16.2.2011)

Tieke – Utvecklingscentralen för Informationssamhälle rf (2005) Ensiaskeleet Verkkolaskutukseen.

http://www.tieke.fi/mp/db/file_library/x/IMG/14320/file/Verkkolaskuohje.pdf (hämtad 5.12.2010)

Tieke – Utvecklingscentralen för Informationssamhälle rf (2010a) Tietoa verkkolaskusta. Tieke ry.

http://www.tieke.fi/liiketoimintapalvelut/verkkolaskufoorumi/tietoa_verkkolaskusta/ (hämtad 5.12.2010)

Tieke – Utvecklingscentralen för Informationssamhälle rf (2010b) Verkkolaskutus.

http://www.tieke.fi/verkkokaveri/teemat/taloushallinto_ja_verkkolasku/verkkolaskutus/ (hämtad 5.12.2010)

Tieke – Utvecklingscentralen för Informationssamhälle rf (2010c) Verkkolaskuosoitteisto.

<http://verkkolasku.tieke.fi/> (hämtad 6.12.2010)

Bilaga 1

Intervju med en sakkunnig inom branschen

- Vad innebär digital/elektronisk ekonomiförvaltning.
 - o Vad innebär det för småföretagare?
 - o I vilken mån kan ett litet företag dra nytta av digital ekonomiförvaltning i jämförelse med större organisationer?
- Elektroniska fakturor förknippas vanligtvis med e-fakturor. Vad innebär begreppen elektronisk faktura, nätfaktura och e-faktura?
- Elektroniska fakturor omfattar flere olika system för IT-baserade fakturor som allt mer tar över faktureringsstrafiken, hur kommer utvecklingen att se ut?
- Vilka är fördelarna/nackdelarna med elektroniska fakturor i jämförelse med konventionella pappersfakturor? Kan ett litet företag verkligen uppnå konkreta inbesparingar med elektroniska fakturor? Vid en hur stor volym fakturor kan gränsen för besparingar tänkas gå?
- Elektroniska fakturor uppmuntras att användas av bl.a. staten och stora företag, kan ett litet företag undgå nätfakturor? Hur länge?
- På vilket sätt har SEPA påverkat utvecklingen av elektroniska fakturor i Finland?
- Elektroniska fakturor underlättar fakturering, varför strävar små företag emot ibruktagandet?
- I vilken omfattning innebär ibruktagandet av elektroniska fakturor ett verkligt problem för småföretagare, och hur långt består problemen av attityder och rädsla för ett nytt system?
- Elektronisk fakturering går tekniskt att förverkliga på flere olika sätt som t.ex. färdiga tjänster på nätet eller större programhelheter, vad skall ett litet företag använda sig av?
- Vad är det förmånligaste sättet för ett litet företag att använda elektroniska fakturor?
- Vart skall företagaren vända sig för att få hjälp med ibruktagande av elektronisk fakturering?